

Stanowisko (*ang. position paper*) Europejskiego Towarzystwa Badań nad Profilaktyką (EUSPR)

Organy ścigania muszą wykonywać działania profilaktyczne.

Pytanie: w jaki sposób i w jakich obszarach?

Wprowadzenie

Zadania Funkcjonariuszy Organów Ścigania (*ang. Law Enforcement Officers, LEO*) w profilaktyce to kwestia istotna, ale i kontrowersyjna. Obecnie w Europie udział funkcjonariuszy w podejmowaniu działań profilaktycznych organów ścigania w ramach rutynowych działań akceptowana jest przez niewiele osób. I nawet tam gdzie funkcjonariusze organów ścigania postrzegani są jako realizatorzy działań profilaktycznych to ich rola w zapobieganiu używaniu substancji psychoaktywnych lub przestępczości nie różni się wiele od działań specjalistów w tym zakresie tj. funkcjonariusze powinni edukować dzieci na temat prawnych i zdrowotnych konsekwencji używania substancji psychoaktywnych w szkołach,

Samo udzielanie informacji nie wpływa na poprawę **zachowań podejmowanych wskutek impulsów** takich jak używanie substancji psychoaktywnych, jedzenie, przemoc lub siedzący tryb życia (*ang. sedentarism*)

realizować, programy profilaktyczne, prowadzić edukację na temat narkotyków i narkomanii (*ang. 'drug education'*) lub urządzać pogadanki ostrzegające przed narkotykami. Tego typu działania zdają się bazować na rozpowszechnionym błędnym przekonaniu dotyczącym profilaktyki, w myśl którego „profilaktyka to przekazywanie nastolatkom precyzyjnych i obiektywnych informacji na temat szkodliwości narkotyków”.

Jednak, jak pokazują najnowsze badania naukowe, istnieje niewiele dowodów na to, że samo przekazywanie informacji na temat substancji psychoaktywnych, pokazywanie dzieciom próbek narkotyków lub rozmawianie na temat przepisów prawnych prowadzi do zmiany zachowania. Co do zasady, niewątpliwie dobrym i właściwym działaniem jest przekazywanie ścisłych i rzetelnych informacji na temat spraw, które dotyczą życia człowieka np. bezpiecznej podróży z punktu A do punktu B czy wyboru lodówki. Jednakże, profilaktyka jako dziedzina nauki jasno wskazuje na to, że samo udzielanie informacji i tym samym wiedza na temat zagrożeń i szkodliwości mają tak niski wpływ na zachowania podejmowane w reakcji na impuls (np. używanie substancji psychoaktywnych, jedzenie, przemoc), że tego typu działania są zwyczajnie nieskuteczne. Co więcej, mogą one przyczynić się do pogorszenia stanu rzeczy, na przykład wtedy gdy sugeruje się młodym ludziom, że dane zachowanie ma charakter powszechny i normalny.

To co jest skuteczne, to korekta
błędnych przekonań normatywnych:
tego, że ważne osoby z otoczenia podejmują
dane zachowanie i uznają je za akceptowalne

Te tzw. przekonania normatywne rozbudzają zainteresowanie u młodych ludzi i skłaniają ich do podejmowania tego typu zachowań.

Techniki zmiany zachowania (ang. behavioural change techniques, BCTs),

które określamy mianem *informacyjnych* (np. przekonywanie, ostrzeżenie, edukowanie, modelowanie) należy stosować z ogromną ostrożnością i powściągliwością, ponieważ ich skuteczność w generowaniu pozytywnej zmiany w zachowaniu jest znikoma. Pomimo tego, dostarczanie młodzieży informacji na temat szkodliwości lub zagrożeń to rozpowszechniona praktyka. Należy zatem zwracać szczególną uwagę na doskonalenie szkoleń osób podejmujących tego typu działania profilaktyczne tak by konstruktywnie łączyły treści czysto informacyjne ze skutecznymi strategiami z zakresu zmiany zachowania lub podejmowały zupełnie nowe interwencje. Dobrym

rozwiązaniem jest udzielanie informacji na temat norm społecznych tj. korygowanie błędnych przekonań normatywnych na temat określonych zachowań ważnych osób z otoczenia i/lub tego że według tychże osób są one

dopuszczalne lub budowanie odporności na postępowanie i narrację przemysłu (np. wyposażanie młodych ludzi w umiejętności radzenia sobie ze zjawiskiem 'fake news'). To z kolei wymaga dostarczania specjalistom odpowiednich i regularnych szkoleń na temat najnowszych zdobyczy z zakresu metod profilaktycznych.

Nie wiemy czy umundurowanie funkcjonariuszy organów ścigania i ich rola w społeczeństwie faktycznie budują zaufanie i autorytet wśród młodzieży w wieku szkolnym. W oficjalnych dokumentach europejskich kładzie się mniejszy nacisk na kierowanie funkcjonariuszy organów ścigania do środowisk szkolnych choć nadal jest to powszechna praktyka. Z działań pozaeuropejskich należy wymienić publikację Biura Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości¹ na temat skuteczności i roli funkcjonariuszy organów ścigania w szkolnych działaniach profilaktycznych. Dokument wyjaśnia podstawowe zagadnienia dotyczące profilaktyki jako dziedziny nauki oraz podaje przykłady skutecznych interwencji profilaktycznych w szkole.

Funkcjonariusze organów ścigania realizujący działania profilaktyczne w szkołach **powinni najpierw zostać odpowiednio przeszkoleni.**

W szczególności należy unikać:

- pokazywania próbek narkotyków
- wyłącznie ostrzegania
- straszenia obrazami i historiami -
przyprawiania psów do wykrywania narkotyków

Zdarza się również, jednak głównie poza Europą, że funkcjonariusze organów ścigania realizują programy profilaktyczne w oparciu o podręcznik w klasie, w ramach oferty będącej czymś więcej niż tylko informowaniem dzieci o zagrożeniach ze strony substancji psychoaktywnych.

Należy jednak pamiętać, że w wyniku przeprowadzonych solidnych ewaluacji najbardziej znanego i rozpowszechnionego programu z udziałem funkcjonariuszy organów ścigania w USA, Brazylii oraz innych krajach półkuli zachodniej okazało się, że skuteczność tego programu jest zerowa lub program generuje skutki negatywne i nie odnotowano długoterminowego

pozytywnego wpływu na zachowania młodzieży związane z używaniem substancji psychoaktywnych. O ile dokładne mechanizmy nieskuteczności programu są niejasne, można przypuszczać, że nieskuteczność mogła wynikać z realizacji programu przez umundurowanych funkcjonariuszy.

Hipotezę tę uprawdopodobnia również fakt, iż program po dokonaniu aktualizacji i wprowadzeniu treści profilaktycznych opartych na dowodach naukowych wciąż pozostawał nieskuteczny.

Skuteczna profilaktyka powinna w aktywnych komponentach uwzględniać aspekt rozwojowy człowieka. Eksperti do spraw profilaktyki określają tego typu interwencje mianem *rozwojowych* czyli takich, które wyposażają dzieci i młodzież w odpowiednie umiejętności za zakresu zachowania, norm społecznych i kompetencji osobistych pozwalające na realizację celów rozwojowych w drodze do dorosłości.

Odpowiednie programy budowania umiejętności życiowych, społecznych i emocjonalnych (ang. Social and Emotional Learning, SEL) oraz programy wpływu społecznego (ang. Social Influence Programmes) posiadają wysoki poziom skuteczności w bazach rekomendowanych programów profilaktycznych takich jak Xchange². Jednakże, wciąż nie ma dowodów na to, że realizacja tego typu programów przez funkcjonariuszy organów ścigania generuje pozytywne efekty nawet jeśli funkcjonariusze zostali właściwie przeszkoleni i mogą być w trakcie realizacji interwencji bardziej zmotywowani niż nauczyciele. W konsekwencji, nie ma solidnego uzasadnienia dla kierowania funkcjonariuszy organów ścigania do klas i pracy z młodzieżą. Dotyczy to programów opartych na metodologii *rozwojowej*, nie mówiąc już o działaniach czysto *informacyjnych*.

Zwolennicy delegowania funkcjonariuszy organów ścigania do szkół stoją na stanowisku, że tego typu działania poprawiają wizerunek funkcjonariuszy w lokalnych społecznościach. Niemniej, nie ma dowodów na to, że takie podejście zapobiega używaniu substancji psychoaktywnych zarówno w szkołach jak i w społeczności lokalnej.

¹ <https://www.unodc.org/unodc/en/drug-prevention-and-treatment/publications.html>

² <https://www.emcdda.europa.eu/best-practice/xchange>

Odpowiedzialni specjaliści ds. profilaktyki **odrzucają** propozycje wygłaszania pogadek w klasach na temat narkotyków.

Funkcjonariusze organów ścigania powinni postępować tak samo.

Należy w to miejsce sugerować skuteczne i trwałe interwencje będące odzwierciedleniem pracy zawodowej.

Poprawie zaufania i budowaniu relacji między młodzieżą a funkcjonariuszami organów ścigania bardziej przysłużyłyby się częste i pozytywne interakcje w życiu codziennym aniżeli jednorazowe spotkanie w klasie

Ten sam argument nie zostałby uznany przez większość ludzi za atrakcyjny gdyby przeformułować go w następujący sposób: „nawet jeśli zakłady przemysłowe realizują nieskuteczne interwencje w szkołach, to tego typu aktywności przynajmniej poprawiają ich wizerunek wśród młodych ludzi”. Rzeczywistość w wielu krajach jest jednak taka, że szkoły same zapraszają funkcjonariuszy organów ścigania do szkół, motywując to tym, że albo nie dysponują odpowiednimi zasobami specjalistów w tym obszarze lub chcą wysłać silniejszy sygnał aniżeli w przypadku pracy (nierzadko niewłaściwie przygotowanych) profilaktyków, którzy w opinii szkół mogą jawić się jako zbyt łagodni lub wyrozumiali wobec używania konopi czy innych narkotyków stosowanych na imprezach. Odrzucanie tego typu zaproszeń stanowi trudność dla organów ścigania. Funkcjonariusze mogą w tej kwestii pełnić rolę łączników dla specjalistów ds. profilaktyki i proponować nowoczesne interwencje z udziałem innych realizatorów działań profilaktycznych. W załączniku, znajduje się przykład działań estońskiej policji wobec zapotrzebowania ze strony szkół.

Organy ścigania mają własne obszary działalności. Uznanie tych obszarów pomaga w określeniu i zrozumieniu ich roli w profilaktyce.

Realizatorzy działań profilaktycznych to grupa skupiająca różnorodnych specjalistów, głównie z kręgu nauk społecznych takich jak psychologowie, socjologowie, kryminolodzy, edukatorzy, pracownicy socjalni, itp. Każdy z tych specjalistów funkcjonuje w odrębnej kulturze zawodowej, którą cechują różne zasady, zadania i cele.

Weźmy, dla przykładu, profilaktyka z obszaru pracy socjalnej i porównajmy jego obowiązki zawodowe z obowiązkami funkcjonariusza organów ścigania. Podstawowym zadaniem pracownika socjalnego realizującego działania profilaktyczne jest poprawa dobrostanu jednostek i grup, podczas gdy w przypadku funkcjonariusza organów ścigania jednym z podstawowych zadań jest zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Ramy w jakich poruszają się funkcjonariusze organów ścigania w kontakcie z grupą docelową to prawo, podczas gdy dla pracowników socjalnych może być to zdrowie lub integracja społeczna. Funkcjonariusze organów ścigania odgrywają istotną rolę w przeciwdziałaniu przestępczości (jeden z głównych celów zawodowych) i przez to mogą podejmować dodatkowe działania profilaktyczne w zakresie, przykładowo, *działań policyjnych zorientowanych na rozwiązanie problemu oraz strategii sytuacyjnych* (np. poprawa przestrzenie publicznej w celu zapobiegania przestępczości i zakłóceniom porządku publicznego). Tego typu strategię uznano za skuteczne również w przypadku używania substancji psychoaktywnych.

Rola funkcjonariuszy organów ścigania jest uwarunkowana kulturowo i może obejmować różne obszary w zależności od kultury profilaktycznej w danym kraju. W szczególności poza Europą, funkcjonariusze organów ścigania mogą być jedynymi dostępnymi realizatorami działań profilaktycznych w obszarze używania substancji psychoaktywnych, z uwagi na brak specjalistów tradycyjnie pełniących tę rolę w Europie. Różnice dotyczą również poszczególnych krajów europejskich i nie wszędzie rolą funkcjonariuszy organów ścigania jest wyłącznie pilnowanie przestrzegania prawa. Dla przykładu, w Estonii i Belgii istnieje policja społecznościowa (ang. community police) – funkcjonariusze policji pracują z młodymi ludźmi (np. konflikty z prawem, używanie substancji psychoaktywnych) i ich rodzinami. Z kolei, w państwach północnej Europy policja koordynuje działania monitoringu sąsiedzkiego (ang. neighbourhood watch), które czasami obejmują również młodzież. Wydaje się, że w Europie różnorodność działań funkcjonariuszy organów ścigania w zakresie profilaktyki jest czymś normalnym i zależy od kultury danego kraju. Świadomość kultury zawodowej organów ścigania w danym kraju pozwala zrozumieć i określić ich rolę w profilaktyce. Kolejnym

korzystnym aspektem jest współpraca specjalistów z różnych obszarów, co pozwala na wzajemne poznanie obowiązków, ról i ograniczeń: możliwe staje się budowanie mostów i zwiększanie synergii. Dzięki temu, funkcjonariuszom organów ścigania w szczególności będzie łatwiej zrozumieć 'jak' i 'gdzie' interweniować w celu zapobiegania szkodliwym zachowaniom.

Zatem dlaczego funkcjonariusze organów ścigania mają tak duże znaczenie? Odpowiedź to rola w budowaniu bezpieczniejszego otoczenia

Rola funkcjonariuszy organów ścigania w profilaktyce ma fundamentalne znaczenie w tworzeniu nowoczesnego i zintegrowanego podejścia do profilaktyki, które obejmuje profilaktykę *środowiskową* (zwaną również 'profilaktyką sytuacyjną' w obszarze zapobiegania przestępczości), co z kolei tworzy trzecią grupę technik zmiany zachowania, o których mowa powyżej. Techniki te umożliwiają zmianę konfiguracji czynników motywujących, wyzwalających, norm oraz szans w środowisku fizycznym, ekonomicznym i prawnym człowieka. Tego typu interwencje cechuje wysoka skuteczność chociaż są one mało znane i rzadko stosowane. O ile dwie wyżej wspomniane działania profilaktyczne o charakterze informacyjnym i rozwojowym ukierunkowane są na zwiększenie odporności, zdolności i kompetencji jednostki (ang. **i-frame**), profilaktyka środowiskowa zmierza do przekształcenia środowisk i systemów (ang. **s-frame**), co ułatwi zmianę zachowania przy mniejszym zaangażowaniu pośredników (tj. mniejsze wykorzystanie zasobów poznawczych i behawioralnych celem zmiany zachowania).

Wielu specjalistów ds. profilaktyki zna przykłady (np. egzekwowanie prawa chroniącego młodzież), wie, że są one skuteczne, jednak często nie określają oni tego typu działań jako profilaktyką a regulacjami lub restrykcjami. Niektórzy specjaliści unikają interwencji środowiskowych, ponieważ odrzucają każde podejście regulacyjne do profilaktyki. W następujących przykładach działań znaczenie funkcjonariuszy organów ścigania w prawidłowej realizacji jest ewidentne: wprowadzanie i egzekwowanie przepisów prawa w zakresie spożywania i zakupu napojów alkoholowych przez osoby nieletnie, prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu, wspierania lokalnych strategii związanych z paleniem w pracy i szkole; monitorowanie ograniczeń

reklamowych, przestrzeganie godzin otwarcia lub limitów dostępowych i godziny policyjnej dla nieletnich.

Funkcjonariusze organów ścigania mogą również monitorować aspekty fizyczne życia nocnego i społecznego takie jak oświetlenie ulic, dewastacje przestrzeni miejskiej, aktywność dilerów lub sprzedaż alkoholu zbyt blisko szkół, aranżacja przestrzeni i kontrola tłumy w punktach detalicznych a także współpraca z interesariuszami komercyjnymi i publicznymi w celu poprawy tego typu aspektów. Należy zatem stwierdzić, że podczas gdy konwencjonalna profilaktyka jest skuteczna wobec jednostek, często w szkole, funkcjonariusze organów ścigania lepiej sprawdzają się w pracy zorientowanej na czynniki kontekstowe i środowiskowe, co pokazano na przykładach poniżej.

Funkcjonariusze organów ścigania a bezpieczeństwo w kontekście życia nocnego

Główne aspekty związane z problematyką używania substancji psychoaktywnych i przemocą w kontekście życia nocnego dotyczą czynników środowiskowych, na przykład brud, brak komfortu, nuda, brak wentylacji, hałas lub bardzo głośna muzyka, tłok, przewaga męskiej klienteli, wielość osób pod wpływem substancji psychoaktywnych, brak przeszkolonego personelu, permissywna atmosfera, 'happy hours' oraz inne akcje promujące spożywania alkoholu. To stwarza wiele możliwości dla funkcjonariuszy organów ścigania, na przykład poprzez regularne patrole klubów nocnych wysokiego ryzyka, egzekwowanie przepisów z zakresy bezpieczeństwa i serwowania alkoholi, kontrole wieku klientów celem ograniczania dostępu lub obsługiwanie nieletnich a także poprzez pilnowanie przestrzegania zasad odpowiedzialnego podawania alkoholu celem ochrony osób w stanie upojenia alkoholowego. Istotnym aspektem jest to, że pozytywne efekty zmniejszają się w przypadku gdy tego typu działania funkcjonariuszy organów ścigania nie są podejmowane regularnie i/lub nie są zintegrowane z prawdziwymi środkami odstraszającymi dla usługodawców np. cofnięciem pozwolenia na sprzedaż alkoholu. Pozytywne efekty rosną jeśli funkcjonariusze organów ścigania skupiają się na konkretnych miejscach w obszarze nocnych rozrywek.

Jednym z najlepszych przykładów jest projekt STAD³ realizowany w Szwecji. W ramach tego projektu prowadzona jest współpraca między funkcjonariuszami organów ścigania, branżą rozrywkową a tradycyjnymi specjalistami ds. profilaktyki. W efekcie, osiągnięto spójne pozytywne wyniki w zakresie redukcji wandalizmu i używania substancji psychoaktywnych. Inne obiecujące przykłady tego typu inicjatyw odnotowano w Anglii i Walii, gdzie współpraca międzysektorowa jest obligatoryjna. W efekcie realizacji programów takie jak *Citysafe* w Liverpoolu czy *Tackling Alcohol-related Street Crime (TASC)* in Cardiff zaobserwowano redukcję przemocy.

Względnie proste strategie regulacyjne na szczeblu miejskim w Anglii i Holandii przy zaangażowaniu funkcjonariuszy organów ścigania mogą generować spore korzyści: zaobserwowano wyraźne spadki brutalnych przestępstw, przestępstw na tle seksualnym, zakłóceń porządku publicznego oraz przyjęć do szpitali. Istotnym czynnikiem sprzyjającym skuteczności tego typu działań było zdefiniowanie przedmiotowej problematyki w wymiarze bezpieczeństwa publicznego aniżeli ochrony zdrowia. Koalicje między profilaktyką (funkcjonariusze organów ścigania oraz specjaliści konwencjonalni), branżą nocnych rozrywek a władzami lokalnymi stanowią klucz do tworzenia nowych form profilaktyki środowiskowej na szczeblu lokalnym.

³ [http://www.stad.org/en/about-stad#:~:text=STAD%20\(Stockholm%20prevents%20alcohol%20and,of%20alcohol%20and%20drug%20abuse](http://www.stad.org/en/about-stad#:~:text=STAD%20(Stockholm%20prevents%20alcohol%20and,of%20alcohol%20and%20drug%20abuse)

Funkcjonariusze organów ścigania w społecznościach i szkołach

Istnieje szereg pozytywnych doświadczeń i dowodów na skuteczne działania funkcjonariuszy organów ścigania w profilaktyce zachowań problemowych tam gdzie są uznawane za najbardziej potrzebne: wokół domu, w społeczności oraz w otoczeniu szkoły. Należałoby zacząć od egzekwowania istniejących przepisów w zakresie godzin, w których młodzież może przebywać poza domem. Jest to podstawowe rozwiązanie chroniące młodzież przez kontaktami z miejscami nocnych rozrywek, co stanowi tym większe zagrożenie im później w ciągu nocy do takich kontaktów dochodzi.

Inną istotną rolę funkcjonariuszy organów ścigania jest kontrola sprzedaży alkoholu nieletnim oraz egzekwowanie przepisów dotyczących używania substancji psychoaktywnych w miejscach publicznych.

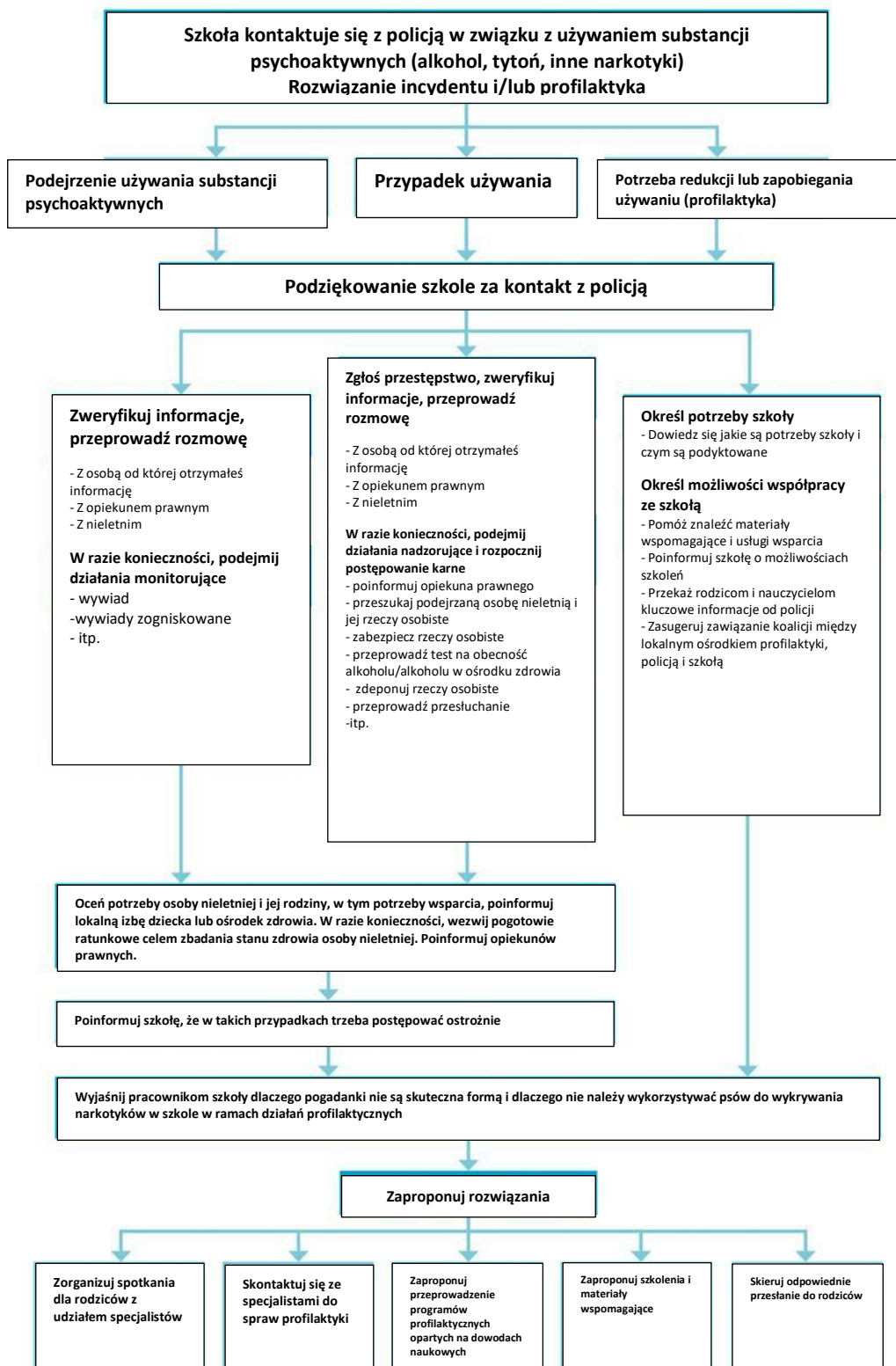
Z perspektywy profilaktyki środowiskowej, zasadnym jest kierowanie funkcjonariuszy w okolice szkół lub na boiska szkolne w celu redukcji zagrożeń związanych z przemocą i handlem narkotykami. Istnieją silne przesłanki przemawiające za bliskością policji oraz zapewnianiem poczucia bezpieczeństwa i kontaktu z policją. W niektórych krajach (Litwa) utworzono młodzieżowe lokalne programy monitoringu, które wspierają pracę funkcjonariuszy organów ścigania. Właściwie przeszkoleni funkcjonariusze mogą również ważną rolę w działaniach kontrolnych mających na celu identyfikację punktów zapalnych i nieetycznych praktyk handlowych

(np. promocje w zakresie sprzedaży alkoholu, sprzedaż po stałych cenach czy podawanie alkoholu nieletnim), proponowanie zmian w zakresie otoczenia fizycznego oraz przepisów lub przyczynianie się do tworzenia bezpiecznych i czystych terenów zabaw i odpoczynku.

Funkcjonariusze organów ścigania podejmujący działania profilaktyczne powinni:

- być obecni w miejscach nocnych rozrywek i punktach zapalnych
- patrolować tereny **wokół** szkół aniżeli odwiedzać klasy
- odwiedzać obszary dotknięte przestępczością
- egzekwować prawo w zakresie etycznego podawania alkoholu i ochrony młodzieży
- informować o przepisach i wzmacniać normy społeczne

Wykres 1. Współpraca między szkołami a funkcjonariuszami organów ścigania w obszarze profilaktyki używania substancji psychoaktywnych i/lub rozwiązywania incydentów

Źródło: wytyczne dla estońskiej Policji i Straży Granicznej

W jaki sposób dokonać niezbędnych zmian w systemach profilaktycznych?

Dostarczanie narzędzi, informacji i dowodów naukowych na temat wartościowych i skutecznych strategii profilaktycznych nie przyniesie pożądanego skutku jeśli nie zaimplementowane zostaną kluczowe komponenty systemu profilaktycznego⁴. Chociaż powszechnie wiadomo, że interwencje oparte na dowodach naukowych muszą być dostępne i gotowe do realizacji, dwóm zagadnieniom nie poświęca się wystarczającej uwagi: zasadniczej roli specjalistów ds. profilaktyki (decydentów, opiniodawców i twórców polityki) (ang. decision-, opinion- and policy makers, DOP) oraz praktyków a także współpracy międzysektorowej.

Podczas gdy w poprzednich szkoleniach w ramach projektów unijnych szkoleniami objęto specjalistów DOP, bieżący projekt na lata 2022-2023 pn. "Frontline Politeia"

Profilaktyka społecznościowa i środowiskowa sprawdza się jedynie przy zaangażowaniu funkcjonariuszy organów ścigania, w szczególności w obszarze nocnych rozrywek

stanowi naturalne uzupełnienie dotychczasowych osiągnięć poprzez szkolenia personelu pierwszej linii frontu: nauczycieli, pracowników socjalnych, i co ważne, funkcjonariuszy organów ścigania.

Współpraca w obszarze profilaktyki między sektorami społeczeństwa (opieka społeczna, ochrona zdrowia, organy ścigania), które na ogół rzadko współpracują ze sobą ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia celów niniejszego projektu. Funkcjonariusze organów ścigania oraz konwencjonalni realizatorzy działań profilaktycznych muszą zdać sobie sprawę jak bardzo mogą się uzupełniać i wspierać pod warunkiem, że wszystkie zaangażowane strony stosują innowacyjne i szerokie podejście do profilaktyki.

⁴ https://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-reports/drug-prevention-exploring-systems-perspective_en

Projekt Frontline Politeia oferuje hybrydowy model szkoleń (praktyczne, e-learningowe, stacjonarne) oparty na współpracy zarówno w nauczaniu jak i uczeniu się, przy zastosowaniu treści, które ukierunkowane są pracowników pierwszej linii (mniej na media czy rzecznictwo jak to miało miejsce w przypadku szkoleń dla specjalistów DOP) oraz możliwość wyboru obszarów działań (np. szkoły, życie nocne).

Oprócz szkolenia istnieje kilka podstawowych warunków współpracy pomiędzy konwencjonalnymi profilaktykami a funkcjonariuszami organów ścigania, zważywszy na różne kultury pracy tych grup (patrz opis powyżej). Obie grupy powinny rozumieć wzajemne role zawodowe w społeczeństwie. Powinny zdobywać wiedzę na temat wzajemnych zawodów, akceptować i szanować się nawzajem. Ma to szczególne znaczenie w przypadku działań w zakresie profilaktyki przestępczości/przemocy i używania substancji psychoaktywnych, które mogą być realizowane równolegle. Należy opierać te działania na dialogu, zapobiegać konfliktom i rozwiązywać je kiedy się pojawią. Dobra koordynacja pracy odgrywa kluczową rolę na równi ze wspólnymi celami i przekonaniem (pomimo różnic co do przedmiotu działań) w tym samym obszarze np. bezpieczne i zdrowe życie nocne. Wspólne podejmowanie realizowanie działań profilaktycznych przez funkcjonariuszy organów ścigania i konwencjonalnych profilaktyków powinno odbywać się na szczeblu lokalnym i reagowanie na lokalne sytuacje i potrzeby. Chociaż relacje indywidualne mogą mieć istotne znaczenie w tych obszarach, należy tworzyć struktury i procedury współpracy.

Podsumowanie: Funkcjonariusze organów ścigania odgrywają kluczową rolę jeśli podejmują właściwe działania

Należy umiejscowić problematykę używania substancji psychoaktywnych i przemocy jako elementy wpływające na bezpieczne środowiska, w których młodzi ludzie i dorośli są narażeni na mniej możliwości szkodliwych zachowań a więcej zachęt i szans dla wzbogacających aktywności.

W wieku dojrzewania, wiele czynników ryzyka w zakresie używania substancji psychoaktywnych zbiega się z czynnikami dotyczącymi przemocy. Należy zatem zrównywać działania w obszarze zapobiegania przestępczości z profilaktyką używania substancji psychoaktywnych. Prawidłowe połączenie tego typu działań może pozytywnie wpłynąć na oba obszary. To naturalnie wiąże się z kluczową rolą funkcjonariuszy organów ścigania w tym zintegrowanym podejściu jakim jest **profilaktyka zachowań problemowych**.

Funkcjonariusze organów ścigania pełnią istotne role w profilaktyce społecznościowej i środowiskowej (sytuacyjnej), w szczególności w obszarze nocnych rozrywek. Sedno w tym jak promować wśród profesjonalistów z różnych sektorów nowe postawy i formy zawodowej współpracy. Jako rozwiązanie sugerujemy implementację wspólnych szkoleń oraz wymianę doświadczeń zawodowych z udziałem specjalistów do spraw profilaktyki z różnych sektorów.

Kiedy funkcjonariusze organów ścigania i konwencjonalni profilaktycy współpracują w społeczności powinni szanować swoje zasady pracy i mieć świadomość odmienności aspektów w podejmowanych działaniach. Pierwszym krokiem na drodze do skutecznej współpracy jest dialog między realizatorami działań.

Funkcjonariusze organów ścigania odgrywają niezwykle ważną rolę w profilaktyce, ponieważ mogą zwiększać jej skuteczność z perspektywy środowiskowej (sytuacyjnej) poprzez tworzenie bezpieczniejszego otoczenia, dzięki czemu naturalne skłonności młodych ludzi do podejmowania ryzyka będą mniej szkodliwe.

Zarówno funkcjonariusze organów ścigania jak i konwencjonalni praktycy, oprócz motywacji i dobrych chęci, muszą dysponować odpowiednimi narzędziami do spowodowania skutecznej zmiany zachowania. Tylko wtedy mogą stawić czoła typowym wadom konwencjonalnej profilaktyki: nadmiernym bądź wyłącznym bazowaniu na podejściu informacyjnym oraz nadmiernym odwoływaniu się do indywidualnych decyzji.

Wspólne szkolenia funkcjonariuszy organów ścigania i konwencjonalnych profilaktyków mogą wzbogacić i uzupełnić podejścia, poglądy i doświadczenia obu grup. Celem nadrzędnym projektu Frontline Politeia jest zachęcenie interesariuszy takich jak funkcjonariusze organów ścigania, osób pracujących młodzieżą, lokalnych urzędników, nauczycieli oraz innych do wspólnej pracy i tym samym poprawy skuteczności lokalnych programów profilaktycznych. Jesteśmy przekonani, że Politeia może zasiać ziarno owocnej i skutecznej roli funkcjonariuszy organów ścigania w przyczynianiu się do zdrowych i bezpiecznych społeczności lokalnych w oparciu o solidny profilaktyczny ustrój, w nawiązaniu do dialogu Platona pt. *Państwo (gr. Politeia)*.

Czy potrzebujesz więcej informacji na temat profilaktyki jako dziedziny nauki? Europejskie Centrum Monitorowania narkotyków i Narkomanii (EMCDDA) regularnie organizuje szkolenia stacjonarne oraz online w ramach Europejskiego Programu Szkoleń Profilaktycznych (ang. European Prevention Curriculum, EUPC). Celem EUPC jest wprowadzenie jednolitego programu szkoleń profilaktycznych w Europie oraz zwiększenie ogólnej skuteczności profilaktyki. Więcej informacji znajdziesz tutaj:
https://www.emcdda.europa.eu/best-practice/european-prevention-curriculum-eupc_en

Podziękowania

Pierwotna wersja niniejszego dokumentu została sporządzona przez członków Komitetu Doradczego w Projekcie Frontline Politeia (ang. Advisory Board of the Politeia Project), który skupia przedstawicieli EMCDDA, EUCPN, UNODC i APSIntl. Zarząd Europejskiego Towarzystwa Badań nad Profilaktyką (ang. European Society for Prevention Research) dokonał poprawek i redakcji oraz uznał niniejszy dokument jako przedstawiający oficjalne stanowisko EUSPR.

- Wszystkie oficjalne dokumenty EUSPR zawierają niezależne stanowiska naukowe na temat dostępnych dowodów dotyczących określonego zagadnienia i są sporządzane przez wybranych ekspertów spośród członków EUSPR oraz zatwierdzone przez zarząd EUSPR.
- EUSPR jest organizacją non-profit działającą na rzecz profilaktyki jako dziedziny nauki i, w związku z tym, nie angażuje się w żadne działania komercyjne.
- Oficjalne dokumenty EUSPR adresowane są do szerokiego grona odbiorców i sporządzane są za pomocą przystępnego języka bez stosowania żargonu naukowego. Z tego względu, nie dodajemy odnośników źródłowych do artykułów naukowych i przeglądów dowodów, na których opieramy nasze stanowiska.
- Czytelnicy zainteresowani profilaktyką jako dziedziną nauki mogą dowiedzieć się więcej z publikacji pt. „Handbook of the EUPC”⁵ oraz „UNODC standards of substance use prevention”⁶.
- Czytelnicy, którzy mają pytania lub wątpliwości co do konkretnych treści proszeni są o kontakt pod następującym adresem: president@euspr.org oraz zwracanie się z prośbą o podanie źródeł naukowych w odniesieniu do treści zawartych w dokumentach.

Frontline Politeia w Polsce (uzupełnienie do polskiego tłumaczenia)

Projekt Frontline Politeia koordynowany jest przez dr Artura Malczewskiego (Dział Badań, Monitorowania oraz Współpracy Międzynarodowej Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom) a szkolenia w Polsce m.in. dla funkcjonariuszy organów ścigania realizowane są we współpracy z dr Justyną Syroką (Ekspert Wojewódzki ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii – ROPS Lublin). W jego ramach uczestnicy spotkają się dwa razy na szkoleniu stacjonarnym w Lublinie jak również wezmą udział w kilku miesięcznym e-learningu. Ponadto w ramach projektu przeprowadzono przegląd realizowanych programów profilaktycznych w celu stworzenia europejskiego rejestru, co jest celem pakietu drugiego (WP2). Osoby zainteresowane projektem mogą kontaktować się z koordynatorem pod adresem email: Artur.malczewski@kcpu.gov.pl

---

⁵ https://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/european-prevention-curriculum_en

⁶ <https://www.unodc.org/unodc/en/prevention/prevention-standards.html>